

**ИНСТИТУТ ЗА АКРЕДИТАЦИЈА НА
РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**

Методологија на оценување

Assessment Methodology

IP 05-02

Содржина

- 1. ЦЕЛ**
- 2. ОПШТО**
- 3. ЗАДАЧИ И ОДГОВОРНОСТИ**
- 4. ТЕХНИКИ И ОПСЕГ НА ОЦЕНУВАЊЕ**

1. ЦЕЛ

Целта на оваа процедура, донесена од директорот на ИАРСМ, согласно член 23 од Статутот на ИАРСМ, е да ги дефинира задачите и одговорностите на секој член на тимот за оценување, опсегот и техниките на оценување за различни типови на тела за оцена на сообразност.

2. ОПШТО

Целта на оценувањето е да одреди дали едно тело за оцена на сообразност ги исполнува сите барања за акредитација.

За спроведување на оценувањата ИАРСМ назначува тим за оцена што го сочинуваат водечки оценувач, а кога е потребно и технички оценувачи и/или експерти од соодветното подрачје (дефинициите за оценувачи и експерти се дадени во т. 3 од процедурата за селекција, обука и оцена на оценувачите ПР 03-04). За компетентно да се изврши оценувањето, тимот како целина мора да поседува неопходно техничко знаење за да се покрие вкупниот опсег на акредитацијата, знаење во примената на стандардите за акредитација, добри комуникациски вештини и способност за тимска работа.

Оценувачите треба добро да ги познаваат и применуваат правилниците и процедурите на ИАРСМ, како и упатствата на европските и меѓународните организации за акредитација, да даваат толкување на барањата во одредени стандарди (види правилник „Барање за компетентност за акредитираните тела”- Р 04), или нивната примена за различни области [Документите се достапни на интернет страницата на ИАРСМ (www.iarm.gov.mk) и интернет страниците на ЕА, ИЛАС и ИАФ (www.european-accrreditation.org, www.ilac.org и www.iaf.nu)]

Пред секоја оценувачка посета, водечкиот оценувач и по потреба членовите на тимот ја разгледуваат документацијата за телото кое се оценува. При планирањето на оценувачката посета, тимот ги зема во предвид и критичните точки кои се согледани при разгледувањето на документацијата.

Програмата за оценувачката посета ја изготвува водечкиот оценувач во соработка со останатите членови на тимот.

Доколку согледувањата во текот на оценувањето на лице место се такви, да бараат промена во програмата на оценувачката посета и доколку за тоа има можност, водечкиот оценувач веднаш ќе понуди опција за приспособување на истата. Отстапувањата од дефинираната програма за оценувачката посета е работа на договор помеѓу членовите на оценувачкиот тим и телото кое се оценува.

Секој оценувач го документира текот и поважните сознанија од извршеното оценување согласно Процедурата за оценување ПР 05-01.

3. ЗАДАЧИ И ОДГОВОРНОСТИ

Водечки оценувач

- Одговорен е за оценувањето во целина, вклучително и планирање и известување
- Помага во избор на членовите на тимот, ако е потребно
- Спроведува оценка на соодветниот систем за квалитет на телото за оцена на сообразност и неговата функционалност
- Изработува анализа на ризик, за секое оценување засебно, во соработка со членовите на оценувачкиот тим
- Изработува четиригодишен план за оцена, во соработка со членовите на оценувачкиот тим (технички оценувачи и експерти) Изработува програма за оценување за секоја оцена, во соработка со членовите на оценувачкиот тим (технички оценувачи и експерти), така што ресурсите да се ефективно употребени во тек на оценувањето
- Го претставува тимот пред раководството на ТОС
- Го води воведниот состанок, состаноците на оценувачкиот тим и завршниот состанок
- Го води и врши координација на оценувачкиот тим
- Ги решава проблемите во тек на оценувањето, доколку се појават
- Го води тимот во насока на донесување на заклучоци од оценувањето
- Донесува одлуки во врска со оценувањето
- Врши оцена на целокупниот систем за управување на ТОС со помош на оценувачите/експертите
- Врши идентификација на несообразности, формулација и градација на истите
- Изработува краток извештај од оценувањето, во соработка со членовите на оценувачкиот тим (технички оценувачи и експерти)
- Врши одобрување, верификација и оцена ефективностa на предложените корективни мерки од ТОС, во соработка со членовите на оценувачкиот тим (технички оценувачи и експерти)
- Изработува сумарен/финален извештај од оценувањето, на начин што ќе му овозможи на ИАРСМ и на оценуваното ТОС, да донесат одлука и преземат соодветни акции
- Дава препорака за одлучување

Техничкиот оценувач

- Спроведува оценка на техничка компетенција во специфични подрачја на тестирање, калибрација, инспекција и сертификација
- Спроведува оценка на дел од системот за квалитет на телото за оцена на сообразност
- Обезбедува техничка експертиза
- Активно учество во оценувањето
- Идентификација на несообразности, и врши формулација и градација на истите

- Учествува во изработка на краткиот извештај од оценувањето
- Врши одобрување и оцена ефективноста на предложените корективни мерки од ТОС, во соработка со членовите на оценувачкиот тим (водечки оценувач и експерти)
- Изработува извештај од оценувањето
- Учество во изработката на сумарниот/финалниот извештај од оценувањето
- Дава препорака за одлучување

Експерт

- Обезбедува техничка експертиза (давање на стручно мислење за специфични подрачја на тестирање, калибрација, инспекција или сертификација на водечкиот или техничкиот оценувачот во текот на процедурата за акредитација)
- Активно учество во оценувањето
- Помага при идентификација на несообразности
- Учествува во изработка на краткиот извештај од оценувањето
- Учествува во одобрување и оцена ефективноста на предложените корективни мерки од ТОС, во соработка со членовите на оценувачкиот тим (водечки оценувач и технички оценувачи)
- Изработува извештај од оценувањето
- Дава препорака за одлучување

Оценувачите се должни да направат објективна проценка на исполнување на барањата за акредитација за телото кое се оценува. Својата работа ја извршуваат независно, непристрасно и професионално, согласно барањата за добра професионална практика. Членовите во оценувачкиот тим не смеат да даваат совети, кои на кој било начин може да имаат влијание врз телото кое се оценува и може да ја компромитираат постапката за акредитација.

При оценување во акредитационата постапка, оценувачите ги почитуваат принципите на доверливост, правилата за заштита на интелектуалната сопственост, како во однос на телото кое се оценува така и кон неговите добавувачи.

Оценувањето се спроведува согласно принципите на коректност, тактичност и заемна доверба помеѓу оценувачите и телото кое се оценува.

4. ТЕХНИКИ И ОПСЕГ НА ОЦЕНУВАЊЕ

Генерални инструкции за оцена:

Оценувачот го проверува опсегот на акредитацијата за да се увери дека тој е презентираан јасно и недвосмислено и дека тој одговара на компетентноста и активностите на телото кое се оценува.

Техники на оценување:

1. **Проверка на документи:** подразбира проверка на системските документи, записите, организационата шема, планови, (прегледани пред или за време на посетата);
2. **Проверка на досиеја:** како што се личните податоци за вработените, податоци за сопственоста, записи, кои вообичаено се прегледуваат за време на оценката (не се доставуваат однапред);
3. **Интервју:** како алатка за добивање на дополнителни објаснувања и информации; за да се оцени професионалната компетентност на персоналот и познавањето на системот за квалитет од аспект на активностите кои тие ги извршуваат;
4. **Проверка на ресурси:** простории, опрема, материјали и персонал;
5. **Сведочење при активностите кои се изведуваат во рамките на опсегот на акредитација:** набљудување на редовните активности кои ги изведува телото кое се оценува;
6. **Процена на резултатите:** оценка за коректноста на резултатите кои ги продуцира телото кое се оценува (на пример, резултатите од учество во ПТ шеми и меѓулабораториските споредби);
7. **Хоризонталното оценување:** контрола на едно барање од стандардот во сите делови од организацијата (детално испитување на поедини елементи од стандардот, при што се утврдува дали системот за управување ги задоволува барањата на стандардот);
8. **Вертикално оценување:** контрола на сите барања на стандардот во еден дел од организацијата (испитување на имплементацијата на системот за управување со квалитет, се оценуваат повеќе елементи на стандардот во исто време и се оценува текот на целиот систем - следливоста.
9. **Оценување од далечина (далечинско оценување)** – е оценување на физичка локација или виртуелна локација на телото за оцена на сообразност користејќи електронски средства.
 Далечинското оценување се применува кога локацијата е виртуелна односно кога телото за оцена на сообразност извршува процеси онлајн како на пример во клауд – околина.
 Далечинското оценување исто така се применува и за оценување на физички локации кога оценката на лице место е технички невозможна, односно сведочењето на активностите кои ги изведува телото за оцена на сообразност е технички неизводливо.

Оценувачот ја согледува фактичката состојба за исполнетост (или неисполнетост) на барањата и за да се направи една професионална оценка може да побара и дополнителни информации.

Согледувањата на оценувачот треба да бидат јасно, недвосмислено и конкретно формулирани (особено несообразностите). Потврда за тоа е доколку предложените корективни мерки од телото кое се оценува се соодветните (очекувани од оценувачот) на најдените несообразности.

Опсег на оцената:

При првото и повторното оценување (секоја четврта година) се проверува исполнувањето на сите барања за акредитација.

При редовните надзорни оценки се оценува репрезентативен дел од барањата за акредитација. За време на секоја редовна надзорна оценка се проверува ефективноста на применетите корективните мерки за несообразностите/забелешките од претходните посети, евентуалните промени кај акредитираното тело, записи од интерната проверка, преглед од страна на раководството, управувањето со документите и записите, жалби, следливост, ПТ/МЈС резултати, имплементација на препораките за подобрување, користење на знакот за акредитација итн. Оценувањето на другите елементи од системот за управување со квалитет се планира на начин кој ќе овозможи да бидат проверени најмалку еднаш во еден акредитационен циклус.

Пред секоја надзорна оценка, оценувачите ги планираат своите активности согласно записите и извештаите од претходните оценувачки посети, планот за оценка, информациите за промена на системот за управување, информациите за промена на сопственоста, организационата структура, клучниот персонал, просторот, опремата и др. (Планирањето на оценувачката посета е опишано во т.2.2.7 од Процедурата за оценување ПР 05-01).